

**МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ҚАЙТА ТИКЛАНИШИДА ХАЛҚАРО
ФЕСТИВАЛЛАРНИНГ ЎРНИ****Кутликов Валишер Нурмахамат ўғли**

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти мустақил тадқиқотчиси

Аннотация: Мазкур мақолада мустақиллик йилларида Ўзбекистонда миллий қадриятларни қайта тиклаш, бойитиш ва оммалаштиришда халқаро ҳамда республика миқёсидаги фестивалларнинг тутган ўрни ва аҳамияти таҳлил қилинган. “Шарқ тароналари”, “Халқаро бахшичилик санъати”, “Мақом санъати анжумани”, “Атлас фестивали” ва “Гуллар байрами” каби йирик тадбирларнинг маданиятлараро мулоқотни мустаҳкамлаш ҳамда ёшлар қалбида ватанпарварлик туйғуларини шакллантиришдаги роли мақолада ёритиб берган. Шунингдек, соҳани ривожлантиришга оид ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар, маданият муассасалари фаолияти ва глобаллашув даврида миллий ўзликни асраш, ёшларда мафкуравий иммунитетни мустаҳкамлашга қаратилган амалий таклиф ҳамда тавсиялар илгари сурилган.

Калит сўзлар: миллий қадриятлар, халқаро фестиваллар, “Шарқ тароналари”, бахшичилик санъати, мақом, номоддий маданий мерос, маданият концепцияси.

**РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНЫХ ФЕСТИВАЛЕЙ В ВОЗРОЖДЕНИИ
НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ**

Аннотация: В данной статье анализируется роль и значение международных и республиканских фестивалей в возрождении, обогащении и популяризации национальных ценностей в Узбекистане в годы независимости. В статье освещается роль таких крупных мероприятий, как «Шарк тароналари», «Международное искусство бахши», «Форум искусства макома», «Фестиваль атласа» и «Праздник цветов», в укреплении межкультурного диалога и формировании чувства патриотизма в сердцах молодежи. Также выдвинуты практические предложения и рекомендации, направленные на совершенствование нормативно-правовых актов по развитию сферы, деятельность учреждений культуры, сохранение национальной идентичности в эпоху глобализации и укрепление идеологического иммунитета у молодежи.

Ключевые слова: национальные ценности, международные фестивали, «Шарк тароналари», искусство бахши, маком, нематериальное культурное наследие, концепция культуры.

THE ROLE OF INTERNATIONAL FESTIVALS IN THE REVIVAL OF NATIONAL VALUES

Abstract: This article analyzes the role and significance of international and national festivals in restoring, enriching, and popularizing national values in Uzbekistan during the years of independence. The article highlights the role of major events such as "Sharq Taronalari", "International Bakhshi Art", "Maqom Art Forum", "Atlas Festival", and "Flower Festival" in strengthening intercultural dialogue and fostering a sense of patriotism in the hearts of youth. Additionally, practical proposals and recommendations aimed at improving regulatory legal documents for the development of the field, the activities of cultural institutions, preserving national identity in the era of globalization, and strengthening ideological immunity among young people are put forward.

Keywords: national values, international festivals, "Sharq Taronalari", bakhshi art, maqom, intangible cultural heritage, cultural concept.

Ўзбекистон давлатчилиқ тарихида ўзига хос ўрин тутган миллий қадриятлар асрлар давомида трансформацияга учраб келган. Миллий қадриятларнинг тикланиши, уларни мазмунини бойитиб бориши ҳамда такомиллашишида фестивалларнинг ўрни ва роли катта бўлган. Аслида миллий қадриятлар халқимизнинг кўп асрлик тарихи, анъаналари, маданияти, урф-одатлари, турли байрамлари, маросимлари ва маданий мероси ҳисобланади.

Бу борадаги дастлабки ташкилий ишлар 1991-1995 йиллар оралиғида амалга оширилди. Умуминсоний қадриятларга содиқлик ифодаси сифатида ўтказилган Халқаро фестиваллар, маънавий меросимизни тиклаш ва ривожлантириш борасидаги маданий-маърифий тадбирлар, ижодкор зиёлилар, айниқса ёш ижодкорларга амалий ғамхўрлик кўрсатиш, уларнинг ижтимоий муҳофазасини таъминлаш орқали ўз имконият ва салоҳиятларини намоён этишга рағбатлантириш ва охир-оқибат ана шу воқеа ҳодисалар орқали мамлакатимизнинг ҳар бир фуқароси қалбида Ватанга муҳаббат, ғурур ва

фидоийлик хислатларини уйғотиш фикримизнинг исботидир. Бу жараённинг тизимли шаклда ташкил этилганлиги, унинг сифат дарадаси, моҳияти жиҳатидан мутлақо янги ижтимоий институтнинг таъсис этилиши маданий-маънавий тараққиёт дарадасининг давомийлигини таъминлади.

Маданиятдаги янгиланиш жараёнларида турли йўналишларда ўтказиладиган ижодий танловлар, фестиваллар, халқаро ижодий ҳамкорликнинг ўрни ниҳоятда катта. Шу маънода Президентимиз ташаббуси билан 1997 йилдан бери ўтказиб келинаётган “Шарқ тароналари” халқаро мусиқа фестивали ўзига хос маъно ва ва аҳамият касб этмоқда. Фестиваль дунё халқларининг ноёб мусиқий анъаналари янгиланиши, ўзаро бойишига ва, айти пайтда, турли элларни санъат воситасида муштарак мақсадлар йўлида яқинлаштиришга хизмат қилиб келаётгани ҳам бундай хулосанинг ўринли эканини кўрсатади.

Дунё халқлари ўртасида миллий-маданий алоқаларни ўрнатиш мақсадида миллий мусиқа санъати удумларини такомиллаштириш, маданиятлараро ўзаро мулоқотни мустаҳкамлашга қаратилган эзгу мақсадларни ўзида мужассам қилган ЮНЕСКО халқаро ташкилоти томонидан мусиқа санъатининг катта бир форуми сифатида сайқал топган “Шарқ тароналари” халқаро мусиқий фестивалининг нуфузини янада кўтариш мақсадида Мамлакатимиз Президентининг қарорига биноан қуйидаги чора-тадбирлар ишлаб чиқилди. Бу қарорга мувофиқ, мустақил республикамиз Маданият вазирлиги, Ўзбекистондаги мусиқа бастакорлари уюшмаси Самарқанд шаҳрида “Шарқ тароналари” халқаро мусиқа фестивалини ўн иккинчи марта 2019 йилнинг 26–30 август кунлари ўтказиш таклифи маъқулланди. Мазкур танлов юқори савияда тайёргарлик кўриш учун ташкилий кўмита таркибига киритилди.

“Шарқ тароналари” халқаро мусиқа фестивалини ўтказиш бўйича Ўзбекистон республикаси Вазирлар Маҳкамаси низоми ишлаб чиқилиб, унга кўра, фестивал кўтаринки руҳда ўтказилиши кўзда тутилган. Шу билан бир қаторда фестивалга кетадиган маблағлар, шунингдек, ишнинг иқтосодий-молиявий ҳолати бўйича смета ишлаб чиқилди. Бу тадбирда “Шарқ халқлари анъанавий мусиқа санъатини ривожлантириш истиқболлари” мавзуида халқаро илмий-амалий конференция ўтказилиши режалаштирилган бўлиб, унда хорижлик ва ўзбек таниқли мусиқашунос олиму мутахассислар, илмий изланувчиларнинг ўз маърузалари билан қатнашишлари таъминланди. “Шарқ тароналари” фестивалининг обрўсини юқори чўққига кўтариш, халқаро миқёсда бутун дунё ҳам жамияти диққатини Ўзбекистон мусиқа маданияти ва санъатига

қизиқтириш мақсадида тадбир доирасида чет эл мутахассислари иштирокида махсус тақдимот, давра суҳбати каби дастурларни ўтказилди.

Мазкур тадбир бош дирекцияси чет мамлакатлардаги халқаро маданият соҳасига доир кўрик-танловлари ижодкор ёшлари, мусикий фестиваллари ташкилотлари билан доимий равишда ижодий сафарлар, ўзаро ҳамкорликлар ташкил қилинган.

Мамлакатимизда 2018 йилнинг охирида 816 та маданият муассасалари, маданий соҳадаги фаолиятини юритиб келмоқда. Буларга ҳаваскорлик маданияти ва санъатини тараққий эттиришда асосий таянч вазифасини сифатида хизмат қилиб келмоқда. Мазкур маданият муассасаларида жам бўлиб 4346 та тўғараклар фаолияти мавжуд. Булардан 52970 таси ҳаваскор сифатида фаолият юритади. Ушбу 37340 нафарини асосан ёшлар гуруҳи ташкил этади. Халқ ҳаваскорлик нуфузига эга бўлган маданият масканларида 482 та жамоада 5000 дан ошиқ ҳаваскорлар иштироки таъминланган..

Тошкентда янги, замонавий Давлат консерваторияси барпо этилди. Ўзбекистон миллий академик драма театри, Рус академик драма театри, Тошкент давлат санъат институти, Тасвирий санъат галереяси учун янги, муҳташам бинолар қуриб берилди ва минглаб санъат ихлосмандларини ўзига жалб қиладиган маданият масканларига айланди. Ўзбекистон машҳур мусиқа ва театр фестивалларига, ижрочилар танловлари ва кўргазмаларга ҳам мезбонлик қилмоқда. Хусусан, йил сайин иштирокчилар сони кўпайиб бораётган “Шарқ тароналари” халқаро мусиқа фестивали шуҳрат қозонди.

Кейинги йилларда бу борада сезиларли ишлар амалга оширилди, жумладан, Президентимизнинг “Ўзбекистон Республикасида миллий маданиятни янада ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги 2018 йил 28 ноябрдаги ПҚ-4038-сон қарори ва “2022-2026 йилларга мўлжаллаган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги бу борадаги ислохотлар ва янгиланишлар жараёнини янада жадаллаштирди. 2020 йил 27 сентябрда ПФ-6075-сонли Фармони билан тасдиқланган “2019-2020 йилларда Ўзбекистон Республикасида миллий маданиятни янада ривожлантириш концепциясини амалга ошириш тадбирлари бўйича “йўл харитаси”ни ишлаб чиқиш, ушбу концепцияни Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида амалга ошириш бўйича чора-тадбирлар дастурлари” да белгиланган фаолият йўналишлари бунини яққол исботлайди. Ушбу дастурнинг 280-бандига асосан миллий маданиятни халқаро даражада оммалаштиришга қаратилган тадбирларни ҳудудларда

Ўтказишни жорий этиш мақсадида Гулистон шаҳрида III халқаро “Бахшичилик санъати” фестивали, Бухоро шаҳрида II халқаро мақом санъат анжумани ҳамда Наманган шаҳрида бир йилда бир марта анъанавий тарзда халқаро “Гуллар байрами фестивали”ни ўтказиш тўғрисида норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини ишлаб чиқиш белгиланган. Топшириққа мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 2 февралдаги ПҚ–112-сон қарори қабул қилинган. Ушбу қарорга асосан Наманган вилояти ҳокимлиги билан ҳамкорликда жорий йилнинг 22 майдан 5 июнгача Наманган шаҳрида халқаро “Гуллар байрами фестивали” юқори бадиий савияда ўтказилган. Шунингдек, жорий йилнинг октябр ойида Бухоро шаҳрида ўтказилиши белгиланган II халқаро мақом санъат анжумани Президентнинг 2022 йил 3 августдаги топшириғига кўра, 2023 йилга кўчирилган.

Шунингдек, мазкур қарорда 2023 йил сентябрда Гулистон шаҳрида III халқаро “Бахшичилик санъати” фестивалини ўтказиш белгиланган.

Мамлакатимизда 2018 йилда ҳам маданиятни ривожлантириш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилди. 19-20 январ кунлари Сурхондарё вилоятига ташрифи чоғида Президентимиз Ш.Мирзиёев ташаббуси билан ёш авлодни миллий-маънавий қадриятларимиз, она юртга ва аجدодлар меросига юксак садоқат руҳида тарбиялаш, миллий маданиятимизнинг ноёб дурдонаси бўлган бахшичилик ва дostonчилик санъатини ривожлантириш мақсадида Термиз шаҳрида Бахшилар мактаби ташкил этилди. Миллий удумларимиз ва маданий қадриятларимизнинг асосий ўқ томири бўлган аждолардан авлодларга миллий мерос сифатида ўтиб келаётган, халқимизнинг маънавий тафаккурининг бойишида хизмат қиладиган, сўнмас оҳанглару куйларини ўзида мужассам этган серқирра сара терма ва дostonларни бутун салобати билан асрлар давомида асраб-авайлаб келаётган, она юртга садоқат, меҳр-муҳаббат, биродарлик ва қаҳрамонликни, мардлик ва жасоратни тараннум этувчи бахшичилик санъатини қайта тиклаш ва оммалаштириш мақсадида Президентимизнинг “Халқаро бахшичилик санъати фестивалини ўтказиш ҳақида”ги қарорга биноан (2018 йил 1 ноябр) ва “Бахшичилик санъатини янада ривожлантириш бўйича қарори”га мувофиқ (2019 йил 14 май маданий ҳаётимиздаги улкан тарихий воқеа бўлди. Бу соҳага тегишли бўлган қувончли жараёнлардан яна бири, Президентимиз томонидан 2019 йил 14 майда қабул қилинган “Бахшичилик санъатини янада ривожлантириш чора-тадбирлар дастури тўғрисида”ги қарорига мувофиқ Сурхондарёнинг Термиз шаҳрида “Республика бахшичилик санъати маркази”

ҳамда унинг негизида “Бахшичилик санъатини ривожлантириш жамғармаси” ташкил этилди. Халқ оғзаки ижодининг дурдонаси бўлмиш бахшичилик санъатини кенг тарғиб этиш борасида Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардаги мавжуд 233 та маданият муассасасида бахшичилик йўналиши бўйича синф ва тўғарақлар очилиб, 2042 нафар йигитқиз жалб этилди.

Бахшичилик узоқ минг йилликларга бориб тақалади. Бахшичилик санъати, тарихи, бахшилар тўғрисидаги маълумотлар, улар куйлаган асарларни ўз ичига олган реестр ҳужжати тузилиб, Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги негизида “бакҳши.уз” ижтимоий сайти йўлга қўйилди. Бу каби янгиланишларда, ёшларда ўзбек миллий анъаналарига, миллий қадриятларимизга бўлган иштиёқини оширишга хизмат қилади деб ўйлаймиз. Бахшичилик ижроси учун Термиз шаҳрида 3 нафар бахшичига давлат томонидан имтиёзли ипотеки кредити асосида турар жой берилгани ҳам ушбу соҳага берилаётган эътиборнинг намунасидир. Янада куч бағишлаши шубҳасиз.

2019 йил 10-15 сентябр кунлари Марғилонда атлас фестивали ўтказилди. Атлас ва адрас тўқиш технологияси ҳам ЮНЕСКОнинг номоддий маданий мерос муҳофазаси бўйича энг яхши тажрибалар реестрига киритилган.

Мазкур жабҳада Маданият вазирлиги ташаббуси билан ўзбек миллий маданиятини жаҳонга ёйиш борасида 12 та вилоят кесимида “Мақом” мусиқий фестивалининг юқори савияда ўтказилиши ҳамда ўзбек миллий дўппичилигининг моҳиятини келажак авлод онгига тўғри етказиш, ўзбек байрамларининг ҳаётимизда қанчалик аҳамият касб этиши, ёшларга тўй-маросимларнинг моҳиятини англаши йўлида вилоятлараро ўтказилган тадбирларнинг бежиз эмас албатта.

Бу мураккаб ҳолатда ушбу соҳадаги таҳдидбардош мамлакатни ривожлантириш мақсадида қуйидаги яшаб турган ҳаётимизнинг зарурий талабларига айланиб бормоқда:

-ижтимоий онгга таъсир кўрсатиш мақсадида кўргазмали курулнинг кенг имконияти юқорилигини ҳисобга олиш, бу йўналишда юксак маданий ва маънавий талаб даражасига жавоб бера оладиган кўргазмали тўплам яратилиши ва бу махсус рукн остида нашр этилишини таъминлашни йўлга қўйиш;

-турли хилдаги маданий-маърифий бузғунчилик ҳаракатлари, маънавий вайронкорлик остидаги салбий хуружларнинг олдини олиш, хали онгту тафаккури тўлиқ шаклланиб улгурмаган ўсиб келаётган ёшларимизнинг уларга нисбатан таҳдид бардошлигини ошириш ишларини тарғиб этиш йўлида кўпгина

илмий-оммабоп мақолалар, рисоалар туркумини чоп этиш, уларни жойларга етказиш, слайдлар орқали вайронкор ғоялар, динни ниқоб қилиб олган бузғунчи ғоялар асосида суратга олинган филмларни кўрсатиш;

-кўргазма-слайдлар, оммабоп чоп этилаётган асарларнинг тарбиявий аҳамиятини ҳисобга олган ҳолда, уни ўқувчи-китобхонга тутқизишдан аввал, унинг тв ва радио эшиттириш орқали рекламасининг моҳиятини тўғри ташкил этилишини таъминлаш ва ижтимоий қатламнинг эътиборини жалб қилиш;

- мазкур иш юзасидан ёрдам қўлини чўзадиган, порлоқ келажагимиз йўлида хизмат қиладиган ижтимоий, маданий савияни кўтарадиган видеороликларнинг самарадорлигини теле экранларда натижасини кўриш;

- ҳар турдаги негатив фикрларнинг уйғонишига сабабчи бўладиган шовинистик ғоялар, вайронкорлик мақсадини оммага тарқатиш, салбий ғоялар кетидан эргаштирувчи маънавий-маданий бузилишларда “жонбозлик” кўрсатиш каби мазмундаги таҳдид бардошликка қарши курашиш учун маданий-маънавий соҳа вакилларининг илмий-амалий таклифларини ишга солиш, замонавий фан-технология, маданият ривожини ютуқларига таянадиган таълимнинг амалга ошишига эришиш;

-ушбу соҳада таълим-тарбия тадрижи, маданий-маърифий тизим учун керакли бўлган замонавий технологияларга асосланган ўқув-амалий дастурларни ишлаб чиқиш, ишлаб чиқилган шу дастур асосида маданий-тарбиявийи шлар олиб бориш;

-ижтимоий қатламнинг маданий савиясини ошириш, маърифий соҳадаги саводхонлик даражасини янада ривожлантириш, ёшларнинг мафкуравий иммунитетини мустаҳкамлаш йўлидаги саъй-ҳаракатларнинг самарадорлигини ошириш, таълим соҳасида олиб борилаётган камчиликларни тўлдириш, маданият-маънавият соҳасини янада такомил топиши учун керакли чоратadbирлар дастурини ишлаб чиқиб, уни амалиётга тадбиқ қилиш механизминини яратиш зарурлиги янада ошиб бормоқда.

Мамлакатимиз аҳолисининг таълим тизими билан ўраб олинмаган қисми орасида олиб борилажак маданий тарбия, маърифий тарғибот ва ташвиқот доирасида “Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт тамойиллари” мавзуи бўйича илмий-амалий конференциялар ташкил этиш, маданият соҳасидаги мутахассисларнинг маъруза ва машғулотларини кенг оммага тақдим қилиш,

давра суҳбатларини мунтазам равишда ташкил муаммонинг ечимига туркти бўлмай қолмайди.

Бугунги кунда маданий ислоҳотлар тарғиботи борасида фаолият кўрсатувчи ташкилотлар ва улар билан ҳамкорликда иш олиб бораётган газета-журналларнинг тахририят аъзолари, нашриётчилар, ижодий жамоалар орасида “Янги Ўзбекистоннинг ҳозирги кундаги маданий қиёфаси” номи остида мақолалар, албомлар, рисоалар чоп этишва уларни оммага тарғиб қилишни йўлга қўйиш лозим.

Ҳозирги глобллашиб бораётган техник асрда оммавий ахборот воситаларининг ўрни ниҳоятда катта. Шу нуқтаи назардан коммуникацион технологияларни ишга солган ҳолда “Ўзбекистоннинг маданий ҳаёти” мавзусида “вебсайт”лар, гуруҳлар очиб, бу гуруҳларга аҳолининг бир қанча қисмини аъзо қилинса, сайтлар орқали ўзига тегишли тушунчалар ва хулосаларга эга бўлишини таъминлаш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Очилдиев А. Маданият фалсафаси. – Тошкент: 2009. – Б. 76.
2. “Шарқ тароналари” халқаро мусиқа фестивалини ўтказишга тайёргарлик кўриш чора-тадбирлари тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 27.02.2019 й., 07/19/4214/2674-сон.
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Бахшичилик ва дostonчилик санъатини янада ривожлантириш ҳамда такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2018 йил 26 апрелдаги 304-сон қарори.